

Opdrachtgever

Divosa

Onderzoek

*Divosa/Movisie-factsheet : werk en
inkomen in sociale (wijk)teams*

Einddatum – 9 december 2014

Categorie

Werkwijze en dienstverlening

Divosa/Movisie-factsheet : werk en inkomen in sociale (wijk)teams

Conclusie

Presentatie van de resultaten van een enquête over de rol van werk en inkomen bij sociale wijkteams. 70% van de respondenten meldt dat hun gemeente al een of meer sociale wijkteams heeft. Eind 2015 loopt dat zelfs op tot 85% (al zijn daar nog pilots bij). Sociale wijkteams verschillen per gemeente sterk in model, invulling, regievoering, betrokken partijen en grootte. Teams met alle disciplines en jeugd- en gezinsteams komen het meest voor. Sociale wijkteams zijn vaak groot: 51% van de teams heeft 5-8 leden, 31% zelfs 9-12 leden. Medewerkers zijn vaak maar een deel van hun werktijd bij één team betrokken. 55% van de teams heeft werk en inkomen in het takenpakket. De taken die de teams het vaakst uitvoeren zijn inkomensondersteuning, participatie en zorg, en schuldhulpverlening en budgetbegeleiding. Ook regelen veel teams de inkomensvoorziening. De belangrijkste knelpunten waar de teams tegenaan lopen zijn onvoldoende budget, capaciteit of kennis en onduidelijkheid over taakafbakening, mandatering en verantwoordelijkheden.

[Link naar bestand](#)

<http://www.onderzoekwerkeninkomen.nl/rapporten/qrughbcd>

Divosa / Movisie-factsheet: Werk en inkomen in sociale (wijk)teams

---

Datum: 9 december 2014

Sociale (wijk)teams in de gemeente

- > 70% van de gemeenten heeft een of meer (wijk)teams
- > 11% gaat er nog in 2014 mee starten
- > 3% start met een (pilot)wijkteam in 2015

Werk en inkomen in sociale (wijk)teams

- > 55% van de sociale (wijk)teams heeft taken voor werk en inkomen in het pakket, vooral:
  - inkomensondersteuning
  - participatie/zorg
  - schuldhulpverlening/budgetbegeleiding
  - inkomensvoorziening

Knelpunten bij het inbedden van werk en inkomen in sociale (wijk)teams

- > Het invoeren van werk en inkomen in sociale (wijk)teams wordt belemmerd of vertraagd door:
  - onduidelijkheid over besluitvorming en verantwoordelijkheid
  - tijdgebrek
  - generalistisch werken
  - budget- en cultuurverschillen

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Voorwoord

Wat wordt het woord van het jaar 2014? Met alle respect voor genomineerde woorden als 'kalifaatganger' en 'clownspiet': we gebruiken ze zelden. De absolute hit van 2014 was voor ons 'sociaal wijkteam'. In januari 2015 komen ze voor in zeven van de tien gemeenten. En van de andere gemeenten overweegt de helft om er alsnog mee te beginnen. Daarmee is het sociale wijkteam het meest gegeven gemeentelijke antwoord op de nieuwe uitdagingen in het sociale domein.

Gemeenten zien in sociale wijkteams het instrument om de verbinding te leggen tussen verschillende soorten zorg. Ze leggen de verantwoordelijkheid bij mensen in de wijkteams, om zo de kwaliteit van de zorg te verbeteren. In de discussie gaat het niet vaak over de rol van werk en inkomen, dus die taken lijken onderbelicht.

Vanuit de wens om de relatie tussen werk en inkomen en sociale teams scherper in beeld te krijgen zijn Divosa en Movisie gezamenlijk in actie gekomen. Divosa en Movisie voerden een onderzoek uit en Divosa-leden begeleidden dit onderzoek en droegen bij aan de financiering.

De conclusies zijn verrassend voor wie dacht dat sociale wijkteams en sociale zaken gescheiden werelden zijn. Meer dan de helft van de sociale wijkteams doet ook in werk en inkomen, waarbij het accent overigens wel meer op zorg en inkomen ligt dan op werk.

De voorliggende factsheet biedt inzicht; een momentopname van een tijdstip waarop nog niet alles duidelijk is. Maar dit is de stand van zaken in het sociale domein op een cruciaal moment: vlak voor de inwerkingtreding van de drie grote decentralisaties.

René Paas,
Divosa

Marijke Steenbergen,
Movisie

Samenvatting

Deze factsheet is het resultaat van een enquête van Movisie en Divosa over de rol van werk en inkomen bij sociale (wijk)teams. 70% van de respondenten meldt dat hun gemeente al een of meer sociale (wijk)teams heeft. Eind 2015 loopt dat zelfs op tot 85% (al zijn daar ook nog pilots bij).

Sociale (wijk)teams verschillen per gemeente sterk in model, invulling, regievoering, betrokken partijen en grootte. Teams met alle disciplines en jeugd- en gezinsteams komen het meest voor. Het is opvallend dat de sociale (wijk)teams relatief groot zijn: 51% van de teams heeft 5-8 leden, 31% zelfs 9-12 leden. Medewerkers zijn vaak maar een deel van hun werktijd bij één team betrokken.

55% van de sociale (wijk)teams heeft werk en inkomen in het takenpakket. De taken die de teams het vaakst uitvoeren zijn inkomensondersteuning, participatie/zorg, en schuldhulpverlening/budgetbegeleiding. Ook regelen relatief veel sociale (wijk)teams de inkomensvoorziening.

De belangrijkste knelpunten waar de teams nog tegenaan lopen zijn onvoldoende budget, capaciteit of kennis bij de teamleden en onduidelijkheid over taakafbakening, mandatering of verantwoordelijkheden.

Waarom dit onderzoek?

Het wordt voor gemeenten steeds belangrijker om hun inwoners te stimuleren om te participeren, liefst in de vorm van betaald werk. Om dit te kunnen bewerkstelligen neemt het belang van de verbinding van participatie met andere delen van het sociaal domein toe. Veel gemeenten zien sociale (wijk)teams als een goed instrument om zorgnetwerken te verbinden, het zorgaanbod te coördineren, onbekende hulpvragen op te lossen en moeilijk te bereiken doelgroepen te ondersteunen. Vaak is in die teams zorg het uitgangspunt en niet werk. Daarom is de rol van werk en inkomen vaak nog onderbelicht.

Divosa ziet voordelen in de vorming van sociale (wijk)teams, maar wil wel analyseren of en zo ja hoe het domein werk en inkomen bij zo'n wijkteam kan aanhaken. Daartoe heeft Divosa onderzoek gedaan met Movisie, dat als kennisinstituut al langer sociale (wijk)teams monitort. Deze factsheet geeft de resultaten van dit onderzoek weer: de stand van zaken, verwachtingen en knelpunten. Sommige zaken vragen nog om verduidelijking en nader onderzoek.

Het onderzoek gaat over alle teams die integraal, generalistisch, multidisciplinair en outreachend werken op het terrein van de Wmo, participatie en jeugd. Gemeenten gebruiken hiervoor verschillende termen zoals multidisciplinaire teams, buurtteams, gebiedsteams, frontlijnteams of jeugdteams. In deze factsheet spreken we uitsluitend van sociale (wijk)teams.

Voorkomen, taken en regievoering van sociale (wijk)teams

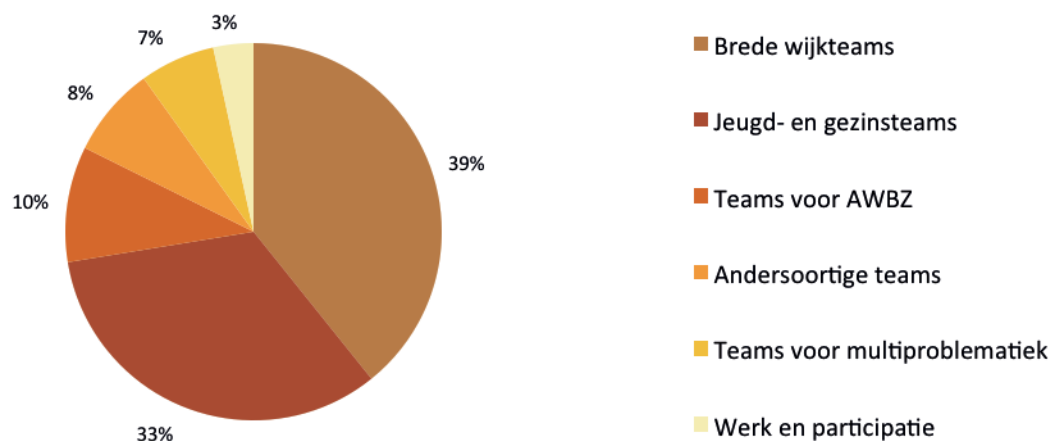
In hoeveel gemeenten zijn of komen er sociale (wijk)teams?

70% van de respondenten heeft op dit moment één of meerdere sociale (wijk)teams (sommige zijn zelfs al in 2007 opgericht). 11% gaat nog voor januari 2015 zo'n team oprichten. 3% start met een (pilot)wijkteam in 2015. 16% van de gemeenten zal helemaal geen pilot(wijk)team hebben of starten in 2015.

Welke delen van het sociale domein zitten in het taakgebied?

De invulling van het sociale (wijk)team verschilt van gemeente tot gemeente. Driekwart van de respondenten heeft in de gemeente in ieder geval een breed wijkteam waarin alle disciplines vertegenwoordigd zijn (jeugd en gezin, multiproblematiek, werk en participatie en langdurige zorg). Vaak is er daarnaast een apart jeugd- en gezinsteam. Slechts een kwart van de gemeenten heeft uitsluitend een team dat zich richt op een van de domeinen jeugd en gezin, multiproblematiek, wijkverpleegkundige zorg of een combinatie daarvan.

Figuur 1: Welke teams zijn in uw gemeente actief? (n=38, meerdere antwoorden mogelijk)

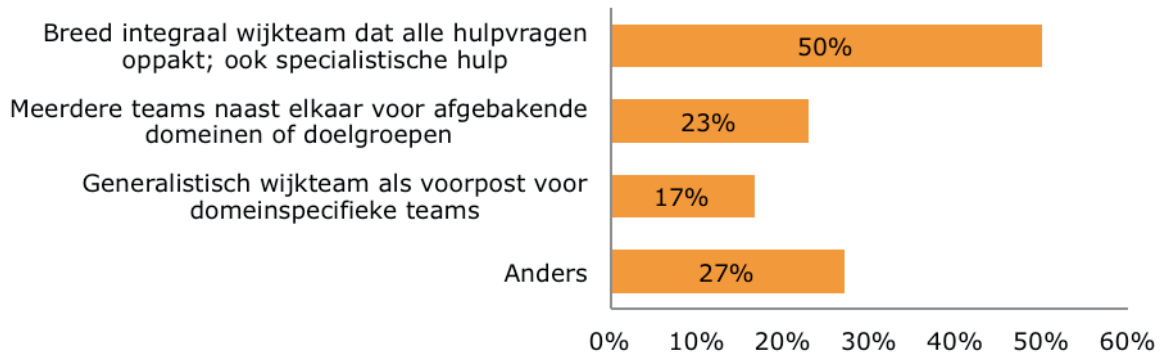

Hoe zijn sociale (wijk)teams georganiseerd?

De meeste teams (24) pakken alle enkelvoudige en meervoudige hulpvragen op, vaak met specialistische hulp. We spreken dan van een breed integraal wijkteam. In 11 gemeenten zijn er aparte teams voor verschillende domeinen. Sommige generalistische sociale (wijk)teams (8) functioneren als voorpost met domeinspecifieke teams waarnaar ze kunnen doorverwijzen. Ten slotte noemen de respondenten de categorie 'anders' 13 keer. Dan gaat het over een combinatie van de verschillende modellen. 'Een generalistisch team waarin alle vragen binnenkomen. Alleen bij bijvoorbeeld overlastmeldingen kunnen we opschalen naar het Lokaal ZorgNetwerk. Voor de rest fungeert het sociaal team als toegangspoort die lichte hulp verleent.'

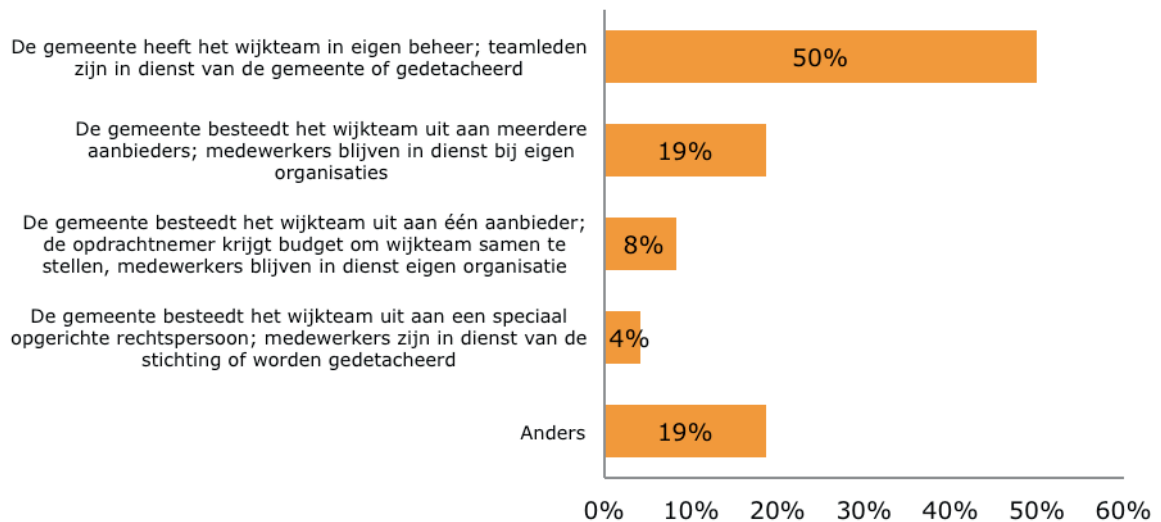
Figuur 2: Welk model voor wijkteam(s) lijkt het meest op de situatie in uw gemeente?
(n=48, meerdere antwoorden mogelijk)

Beheert de gemeente de teams zelf?

De meeste gemeenten hebben het sociale (wijk)team in eigen beheer, al dan niet via een speciale rechtspersoon (een stichting). Slechts een kwart besteedt het sociale (wijk)team uit. Ook geeft 19% aan het anders te doen: 'De gemeente voert de regie over het wijkteam, maar de deelnemers aan het wijkteam blijven in dienst van de moederorganisatie.' Respondenten zeggen dat goede samenwerking tussen de gemeente en de aanbesteder erg belangrijk is.

Figuur 3: Wie voert de regie over het team? (n=46)

Hoe worden de sociale (wijk)teams ingevuld?

Welke partijen zijn betrokken bij sociale (wijk)teams?

Gemeenten verschillen sterk in de partijen die ze bij het sociaal (wijk)team betrekken. Het Wmo-loket is meestal leidend. Ook is bij meer dan de helft van de respondenten de afdeling werk en inkomen, een Centrum voor Jeugd en Gezin (met onder meer jeugdzorg) en een organisatie voor verpleging en verzorging betrokken. Daarnaast spelen stichting MEE en lokale welzijnsinstellingen vaak een rol bij het sociale (wijk)team. Sommige partijen zitten niet in het sociale (wijk)team zelf, maar wel in het netwerk van het team, zodat ze in te schakelen zijn als dat nodig is.

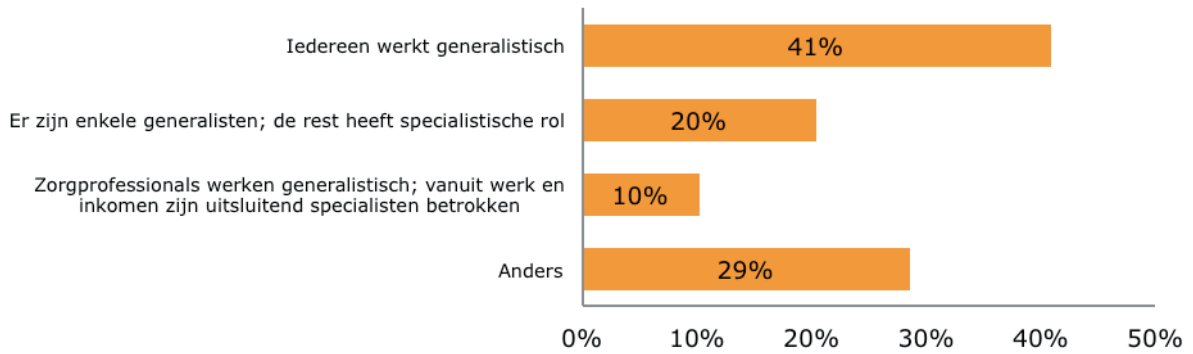
Figuur 4: Welke partijen leveren medewerkers aan het sociaal (wijk)team?
(n=48, meerdere antwoorden mogelijk)

Werkt het team met generalisten of specialisten?

De meeste sociale (wijk)teams bestaan helemaal uit generalisten (20 keer). Daarnaast bestaan 10 teams uit zowel generalisten als specialisten. Bij de keuze 'anders' (14 keer) geven respondenten toelichting zoals 'generalisten met een specialisme' en 'ze beginnen als specialisten en het is de bedoeling dat ze generalistischer gaan werken'.

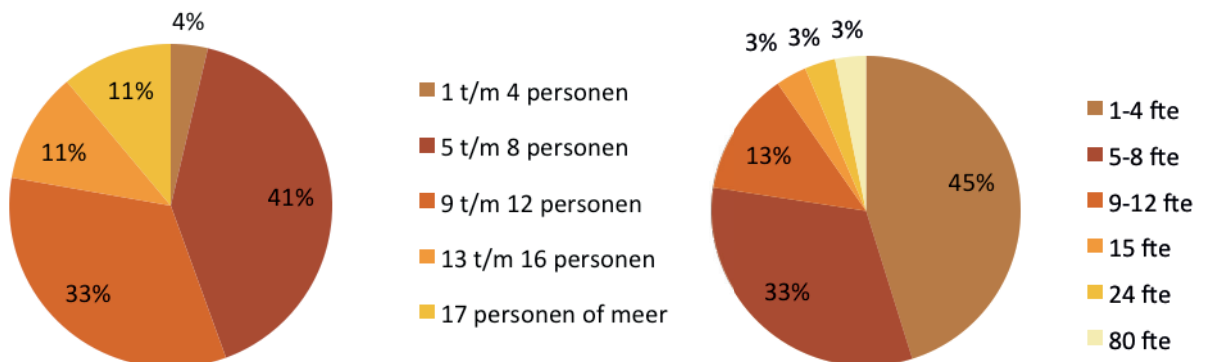
Figuur 5: Hoe is de taakverdeling binnen het team? (n=38)

Hoeveel mankracht heeft het team?

De teams (ook of juist de kleinere) hebben vaak veel leden met relatief weinig fte's. Dit kan betekenen dat teamleden veel tijd kwijt zijn aan overleggen en afstemmen.

Figuur 6: Hoe groot is het sociale (wijk)team? (n=38)

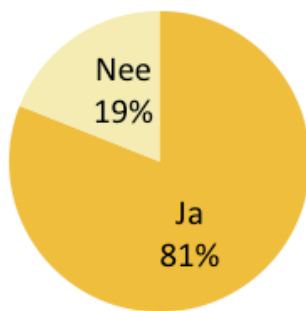

Welke doelgroep bedienen de sociale (wijk)teams?

Werkt het team voor alle wijkbewoners?

81% van de sociale wijkteams zegt alle wijkbewoners als doelgroep te zien. Wat daaronder verstaan wordt verschilt per gemeente. We kunnen uit de bespreking tijdens twee regiobijeenkomsten opmaken dat wijkteams zich vaak richten op alle bewoners bij wie preventieve zorg nodig zou kunnen zijn.

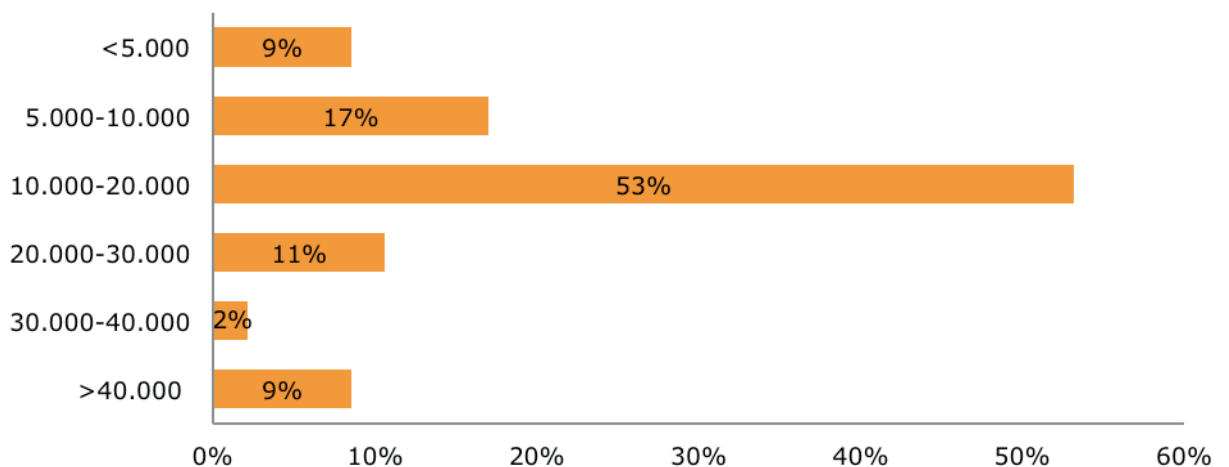
Figuur 7: Heeft het sociale (wijk)team alle inwoners van de wijk als doelgroep? (n=42)

Hoe groot is het werkgebied?

Meer dan de helft (25) van de sociale (wijk)teams bedient een werkgebied met tien- tot twintigduizend inwoners. 8 teams bedienen een kleinere wijk en 5 een grotere wijk. 4 van de teams werken in een wijk met meer dan 40.000 inwoners. Het gaat dan vaak om teams met veel teamleden.

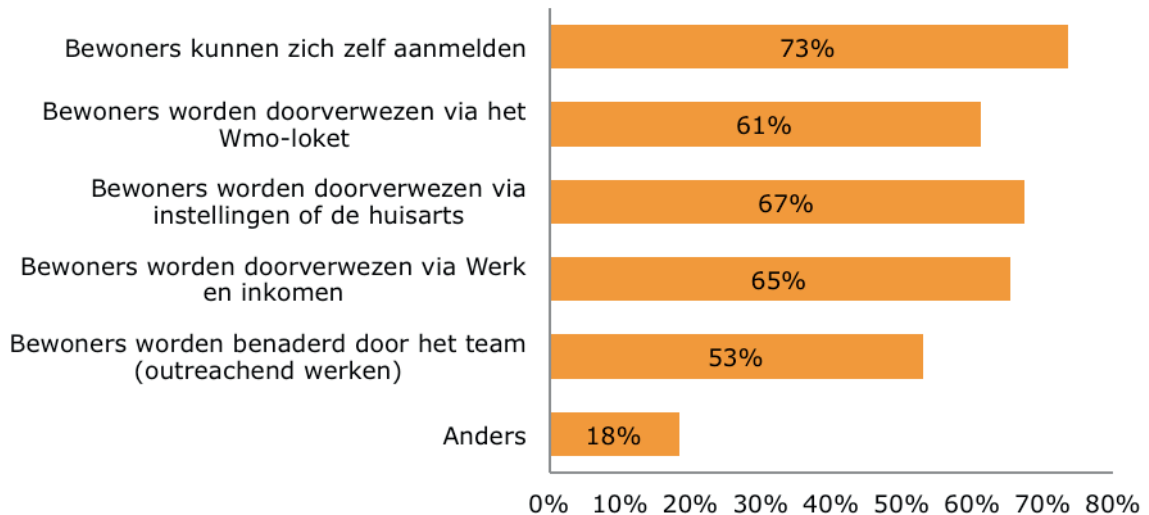
Figuur 8: Hoe groot is het werkgebied? (n=47)

Hoe krijgen inwoners toegang tot het sociale (wijk)team?

Bij bijna driekwart (29) van de teams kunnen bewoners zelf contact opnemen. Ook werken veel (wijk)teams met doorverwijzingen van een instelling of huisarts (33), een Wmo-loket (30) of afdeling Werk en Inkomen (32). Iets meer dan de helft (26) van de teams werkt ook al outreachend.

Figuur 9: Hoe is de toegang tot het sociale (wijk)team geregeld? (n=37, meerdere antwoorden mogelijk)

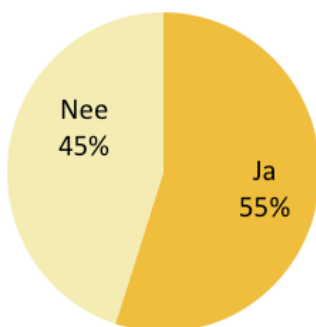

Is werk en inkomen ingebed in sociale (wijk)teams?

Hoe vaak is werk en inkomen opgenomen in de teams?

Werk en inkomen zit bij 27 respondenten in het sociale (wijk)team. Bij 21 daarvan was dat vanaf het begin zo; bij 6 andere gemeenten pas later, vanwege politieke redenen of de tijd die het kostte om een juridisch construct te maken. Soms was de vraag uit de doelgroep de reden om werk en inkomen op te nemen in het team.

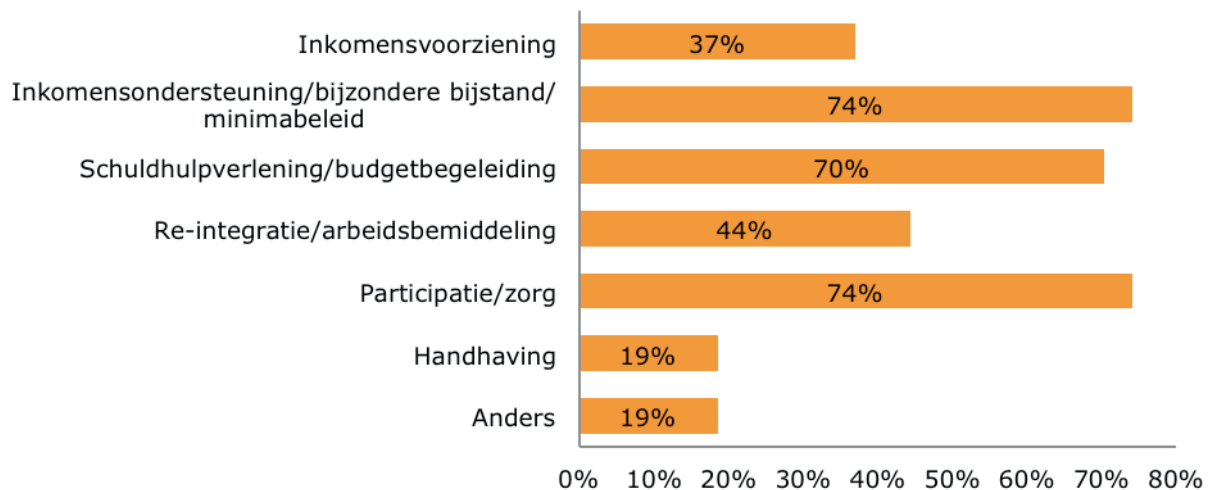
Figuur 10: Maakt werk en inkomen deel uit van het sociale (wijk)team? (n=46)

Welke werk- en inkomenstaken voeren de teams uit?

Bij de taken op het gebied van werk en inkomen die de teams het meest uitvoeren zitten inkomensondersteuning (20 keer), participatie/zorg (20 keer) en schuldhulpverlening/budgetbegeleiding (19 keer), omdat ze bijdragen aan integrale dienstverlening voor de klant. Opvallend is dat relatief veel sociale (wijk)teams ook de inkomensvoorziening regelen (10 keer genoemd). Maar omdat veel teams nog niet echt zijn begonnen is het nog niet altijd helder hoe die taken precies ingevuld gaan worden. Uit de twee regiobijeenkomsten bleek dat sommige teams alles van werk en inkomen opnemen omdat alle loketten zijn opgeheven. Ook zijn er enkele sociale (wijk)teams die een netwerk vormen samen met bijvoorbeeld re-integratie en arbeidsbemiddeling.

Figuur 11: Op welke onderdelen van werk en inkomen moet het sociale (wijk)team zich richten? (n=26, meerdere antwoorden mogelijk)

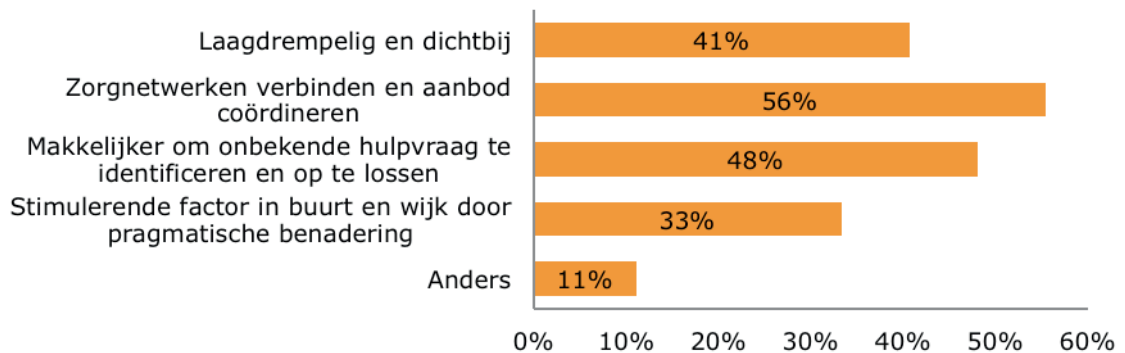

Welke voor- en nadelen heeft de inbedding van werk en inkomen in de teams?

Voordelen van de invoering van werk en inkomen in de sociale (wijk)teams

Respondenten noemen vooral het verbinden van zorgnetwerken en het coördineren van aanbod (15 keer) een voordeel van integratie van werk en inkomen in sociale (wijk)teams. Ook vinden ze het makkelijker een onbekende hulpvraag te identificeren en op te lossen (13 keer), noemen ze de hulp laagdrempelig en dichtbij (11 keer) en een stimulerende factor in de buurt en wijk door de pragmatische benadering (9 keer). Bij de optie 'anders' vinden we de opmerking 'werk is vaak een betere oplossing voor problemen dan zorg'.

Figuur 12: Wat zijn vanuit het perspectief van werk en inkomen voordelen van het werken in sociale (wijk)teams? (n=26, meerdere antwoorden mogelijk)

Nadelen van de invoering van werk en inkomen in de sociale (wijk)teams

Het risico dat het sociale (wijk)team een vergaderclub wordt, dat gemeenten ze voor alles inzetten of te zwaar optuigen zien respondenten als grootste nadelen van de teams. Een te groot en log team kan niet meer snel reageren op de zorgvraag. Ook signaleren ze dat 'professionals en integraal werken' in de praktijk soms een paradox lijkt te zijn en dat een team soms zo aanbodgericht werkt dat er te veel (nieuwe) taken worden gecreëerd. Ten slotte merken ze op dat sociale (wijk)teams en werk en inkomen een andere focus lijken te hebben, wat samenwerking soms wat ingewikkeld maakt.

Figuur 13: Wat zijn vanuit het perspectief van werk en inkomen nadelen van het werken in sociale (wijk)teams? (n=20 meerdere antwoorden mogelijk)

Knelpunten bij (de invoering van) werk en inkomen in de sociale (wijk)teams

Respondenten noemen zaken als te weinig budget en capaciteit (naast de reguliere productie) en kennis en kunde bij alle generalisten knelpunten bij het invoeren van werk en inkomen in sociale (wijk)teams. Ook hebben ze last van onduidelijkheid over taakafbakening, mandatering en verantwoordelijkheid. Sommige deelnemers hebben moeite met loslaten en 'hamsteren' nieuwe casussen voor hun eigen organisatie. Ze ervaren moeite met loslaten en cultuurverschillen als belangrijke knelpunten.

Figuur 14: Wat zijn nu de belangrijkste knelpunten van werken met sociale (wijk)teams? (n= 40 meerdere antwoorden mogelijk)

Vinden sociale diensten sociale (wijk)teams een must of een hype?

De meeste respondenten (28) noemen de sociale (wijk)teams een must: 'voor multiprobleemgezinnen, integraal werken en complexe casuïstiek'. Ook noemen ze de teams een hype (10 keer), met toelichting 'het instrument is doel geworden' of 'niks nieuws, was er al'.

Sommigen respondenten vinden de teams zowel must als hype (9 keer): 'Lastige vraag, in principe een must; samenwerken is altijd een juist uitgangspunt. Maar als dit vanwege kostenbesparing wordt gedaan gaat het een hype worden. Ooit waren er al multifunctionele teams en vanwege de hoge kosten zijn deze samenwerkingsvarianten weer verloren gegaan. Het zou dus ook goed een hype kunnen worden.'

Methodologische verantwoording

Divosa en Movisie hebben van 25 september tot 31 oktober 2014 een digitale enquête uitgezet onder Divosa-leden met vragen over de invulling van sociale (wijk)teams, vooral het onderdeel werk en inkomen.

Er hebben in totaal 62 gemeenten aan de enquête meegedaan. 37 daarvan hebben de vragenlijst volledig ingevuld. Ze vertegenwoordigen samen 15% van de Nederlandse gemeenten en 52% van de Nederlandse bevolking.

De deelnemende gemeenten liggen goed verspreid over Nederland, zowel in de Randstad als daarbuiten. Hiermee geeft de enquête een indicatief beeld van de manier waarop werk en inkomen in sociale (wijk)teams is opgenomen. Bovendien zijn de resultaten besproken in twee regiobijeenkomsten van Divosa om de gegevens te controleren en sommige antwoorden wat nader te onderbouwen.

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Colofon

Uitgave: Divosa, 9 december 2014

Auteurs: Kiyomid van der Veer en Marjet van Houten (Movisie)
Luciënne Middelhof (Divosa)

Deze factsheet is het resultaat van een samenwerkingsproject van Movisie en Divosa, mede op initiatief van Divosa-leden uit Amsterdam, Apeldoorn, Boxtel, Breda, Ede, Eindhoven, Leidschendam-Voorburg, Maastricht, Utrecht en Zaanstad en van de regionale sociale diensten Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Kromme Rijn Heuvelrug. Deze leden droegen ook bij aan de financiering van het onderzoek.

Divosa
Koningin Wilhelminalaan 5 | 3527 LA Utrecht
Postbus 2758 | 3500 GT Utrecht
T 030 - 233 2337 | info@divosa.nl

Movisie
Catharijnesingel 47 | 3511 GC Utrecht
Postbus 19129 | 3501 DC Utrecht
T 030 - 789 20 00 | info@movisie.nl